

היום נלמד בעזרת ה':

זבחים דף קז

(בעמוד הקודם)

המקור לכך שיש לאו בשחיטת קודשים בחוץ (בשעת איסור במות), הוא בקל וחומר מהאזהרה של קודשים שהוקדשו בשעת היתר במות.

וכי מזהירין מן הדין? אפילו למ"ד עונשין מן הדין אין מזהירין מן הדין! ואם כן לא יתכן ללמוד את הלאו בקל וחומר.

אלא כדרכי יוחנן: ולכן הגמרא מביאה מקור חדש. לומדים בגזירה שוה שחיטה מהעלאה מלשון 'הבאה' שנאמרה בשניהם. כמו שבהעלאה שיש בה עונש, יש בה אזהרה קודם לכן בלאו לא לעשות זאת. אף בשחיטה שכתוב בה עונש, יש בה לאו.

רבא אמר: לומדים זאת בהיקש מהעלאה. בפסוק המצוה להעלות את הקרבן רק בבית המקדש, כתוב "שם תעלה עולותיך, ושם תעשה כל אשר אני מצוך". יש כאן היקש בין העלאה לשאר העשיות של הקרבן. ללמד שכמו שבהעלאה יש אזהרה, כך גם בשאר העשיות. ואחת מהעשיות היא שחיטה.

*

אשכחן מוקטרי פנים שהעלן לחוץ. מוקטרי חוץ שהעלן לחוץ מנין? עד כאן מצאנו מקור לחיוב חטאת על 'העלאה', דוקא לקרבנות שנשחטו בפנים והוא העלה אותם בחוץ. כפי שלומדים מהכתוב "איש איש מבית ישראל ... אשר יעלה עולה או זבת, ואל פתח אהל מועד לא יביאנו" דהיינו קרבן שהיה אמור להעלות בפנים (כי נשחט בפנים) והוא העלה אותו בחוץ. אבל מה המקור לחייב על העלאה של קרבנות שנשחטו בחוץ והעלן בחוץ?

אמר רב כהנא: פרשת העלאה נאמרה מיד אחר פרשת שחוטי חוץ. בתחילת פרשת העלאה נאמר "ואליהם תאמר" ואנו דורשים "ועליהם" תאמר, דהיינו על השחוטי חוץ תאמר את האיסור להעלות בחוץ.

מתקיף לה רבא מי כתיב "ועליהם"? "ואליהם" כתיב!

אלא כדתנא דבי ר' ישמעאל: לומדים זאת מהאות ו' במילה "ואליהם", שהיא אות המחברת את שתי הפרשות.

ר' יוחנן אמר: לומדים בגזירה שוה שחיטה מהעלאה מלשון 'הבאה' שנאמרה בשניהם. כמו שבשחיטה מדובר בשחוטי חוץ, כך גם בהעלאה מדובר בשחוטי חוץ.

מתקיף לה רב ביבי: אם לומדים העלאת שחוטי חוץ בהיקש או בגזירה שוה, אם כן נחשבת עבירה זו ככתובה בתורה. ואם כן העלאת שחוטי פנים בחוץ, והעלאת שחטי חוץ בחוץ, אלו הן שתי עבירות נפרדות. ומדוע כתוב במשנה בכריתות שיש רק שלשים ושש כריתות בתורה, ואחת מהן היא המעלה בחוץ? הרי צריכות להיות שלשים ושבע כריתות, אחת המעלה שחוטי פנים בחוץ, ואחת המעלה שחוטי חוץ בחוץ.

הגמרא נשארת בקושיא.

*

והדתנן 'הזורק מקצת דמים בחוץ חייב' מנלן? במשנה לקמן (דף ק"י) כתוב שהזורק דם של קרבן בחוץ, אפילו מקצת מהדם (כגון מתנה אחת), חייב. מניין לומדים זאת?

נפקא ליה מדתניא וכו': לדעת רבי ישמעאל לומדים מהפסוק בשחוטי חוץ "דם יחשב לאיש ההוא **דם שפך**", לרבות את הזורק דם בחוץ. לדעת ר"ע מהפסוק בהעלאה בחוץ "אשר יעלה עולה **או זבח**" לרבות את הזורק.

שאלה: ורבי ישמעאל האי "או זבח" מאי עביד ליה? מה הוא ילמד מהלימוד של ר"ע שלמד מהעלאה בחוץ (מהמילה "או")? תשובה: לחלק: שלא נחשוב שחייב רק אם העלה בחוץ גם עולה וגם שלמים, אלא או זה או זה. שאלה: **ור' עקיבא לחלק מנא ליה?** תשובה: **נפקא ליה מ"לא יביאנו":** "ואל פתח אוהל מועד

לא **יביאנו** בלשון יחיד, ללמד על קרבן אחד. שאלה: **ורבי ישמעאל**: מה הוא לומד מ"לא יביאנו"? תשובה: **ההוא מיבעי ליה על השלם הוא חייב ואינו חייב על החסר**: "לא יביאנו" בא ללמד שחייב רק על העלאת בחוץ של בהמה שלימה ולא חסרה איבר (וזה כמ"ד אחד לקמן דף קח'). שאלה: **ורבי עקיבא**: מניין לומד זאת? תשובה: **נפקא ליה מ"לעשות אותו"**: משמע את כולו שלם. שאלה: **ור' ישמעאל**: מדוע צריך את הפסוק הזה, הרי כבר למדנו זאת מ"לא יביאנו"? תשובה: **חד למוקטרי פנים שחסרו והעלו בחוץ, וחד למוקטרי חוץ שחסרו והעלו בחוץ**: אם היה רק פסוק אחד, היינו מעמידים אותו בשחוטי חוץ שחסרו והעלן בחוץ. ולא בשחוטי פנים שחסרו והעלן בחוץ, כגון איברים שפקעו מעל הזמבח והעלן בחוץ. משום שיש דין שאיברים שפקעו מעל המזבח מחזירים אותם למזבח, ואם כן יש בהם העלאת גם כשהם חסרים. ועל כך מלמד הפסוק השני שלא חייב על העלאת שלהם בחוץ.

והא תניא: ויש ברייתא המסייעת לדבר. רבי ישמעאל סובר שפטור על איברים שפקעו מהמזבח והקטירן בחוץ כנ"ל. אבל רבי עקיבא (שלא לומד משני פסוקים) חולק וסובר שאכן חייב.

ורבי עקיבא האי דם יחשב מאי עביד ליה? מה הוא ילמד מהלימוד של רבי ישמעאל שלמד משחיטה בחוץ (מ"דם שפרך")? תשובה: **לרבות שחיטת העוף**: שהשוחט קרבן עוף בחוץ חייב. שאלה: **ורבי ישמעאל**: מניין לומד זאת? תשובה: **נפקא ליה מ"או אשר ישחט"**: שאלה: **ורבי עקיבא**: מה הוא לומד משם? תשובה: **אמר לך ההוא מיבעי ליה על השוחט הוא חייב ולא על המולק**: שאם מלק קרבן עוף בחוץ פטור. כי היה מקום לומר שאם על שחיטה שהיא לא כשרה בקרבן עוף הוא חייב בחוץ, כל שכן שחייב על מליקה בחוץ. ועל כך מלמד "אשר ישחט" שחייב דוקא על שחיטה. שאלה: **ור' ישמעאל**: מניין לומד זאת? תשובה: **נפקא ליה מזה הדבר**: כתוב "זה הדבר אשר ציוה ה'" ובסמוך נאמר "אשר ישחט".

דתניא וכו': וכמו שכתוב בברייתא.

ורבי עקיבא אמר לך: ומה רבי עקיבא לומד מ"זה הדבר"? התשובה – לגזירה שוה משחוטי חוץ לנדרים, המלמדת דינים בהלכות נדרים.

והא דתנן 'הקומץ והמקבל דמים בחוץ פטור' מנלן? במשנה לקמן (דף קיב') כתוב שהקומץ מנחה בחוץ או הקבל דם קרבן בחוץ פטור. מניין זאת?

קושיא: ומהיכא תיתי דחייב? מהיכן אתה רוצה לחייב אותו, שאתה שואל למה הוא פטור? תשובה: **תיתי משחיטה:** נלמד משחיטה בחוץ. קושיא: **מה לשחיטה שכן נפסלת שלא לאוכלין בפסח:** יש בשחיטה חומר, שאם שחט פסח שלא לשם אוכליו השחיטה פסולה. תשובה: **תיתי מזריקה:** אלא נלמד מזריקה בחוץ. קושיא: **מה לזריקה שכן זר חייב עליה מיתה:** זר שזרק דם קרבן בפנים חייב מיתה, מה שאין כן זר שעשה קבלה בפנים פטור. תשובה: **תיתי מבינייא:** אלא נלמד חיוב בקבלה מהצד השווה בשחיטה וזריקה ביחד.

תירוץ: **א"כ לא יאמר בזריקה ותיתי מבינייא וכו':** אי אפשר ללמוד בהצד השווה לעבודה אחרת. כי אם היה ניתן, אם כן היה קשה מדוע צריך לימוד לזריקה? ניתן ללמוד אותה משחיטה והעלאה ביחד.

דהיינו נלמד זריקה משחיטה, ואם נפרוך מה לשחיטה שכן נפסלת שלא לשם אוכלין בפסח? אם כן נלמד מהעלאה. ואם נפרוך מה להעלאה שכן יש כזו עבודה גם בקרבן מנחה מה שאין כן בזריקה? התשובה שנלמד מבין שניהם ביחד.

להכי כתיב קרא למימר דלא אתא מבינייא: אלא בהכרח שלכן יש פסוק מיוחד בזריקה, כדי ללמד שלא ניתן ללמוד לעבודה אחרת מהצד השווה. והוא הדין שלא ניתן ללמוד לקבלה מהצד השווה. ולכן אין צורך בלימוד מדוע המקבל בחוץ פטור, כי אין שום סיבה לחייב אותו.

*

אמר ר' אבהו: למדנו שנחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא מהיכן לומדים שהזורק בחוץ חייב. לדעת רבי ישמעאל לומדים מהפסוק בשחטי חוץ ולדעת ר"ע מהפסוק בהעלאה בחוץ.

לפי זה אם שחט זורק בחוץ בשוגג בהעלם אחד (בלי ידיעת האיסור ביניהם), לדעת ר"י הוא חייב רק חטאת אחת, כי זריקה נלמדת משחיטה ואם כן יש כאן רק לאו אחד. לדעת ר"ע חייב שתים, כי זריקה נלמדת מהעלאה ואם כן יש כאן שני לאוין שונים.

אב"י אמר: אב"י חולק ואומר שאפילו ר"ע מודה שחייב רק אחת. כי כתוב "שם תעלה עולותיך ושם תעשה" הפסוק כלל את כל העשיות כעבודה אחת. ולכן זריקה ושחיטה נחשבות כעבודה אחת. והרי העושה עבירה אחת פעמיים בהעלם אחד, חייב רק אחת.

ממשיך רבי אבהו: **זרק והעלה:** בחוץ בשוגג בהעלם אחד. לדעת ר' ישמעאל חייב שתיים, כי זריקה נלמד משחיטה ואם כן יש כאן שני לאוין. לדעת ר"ע חייב אחת כי הם נלמדים מאותו המקור.

אב"י אמר: אפילו ר"ע מודה שחייב שתיים. כי הפסוק "שם תעלה עולותיך ושם תעשה" מחלק בין העלאה לשאר העבודות, כדי ללמד שחייב על העלאה חטאת נפרדת ועל שאר העבודות חטאת נפרדת.

ממשיך רבי אבהו: **שחט וזרק והעלה, לדברי הכל חייב שתיים:** כי יש כאן גם העלאה וגם שחיטה.

*

תנו רבנן (במחנה יכול השוחט "מחוץ למחנה". יכול חוץ לשלש מחנות? נאמר באיסור שחיטת קודשים בחוץ "או אשר ישחט מחוץ למחנה". אולי רק השוחט חוץ לשלוש מחנות חייב? (שלוש מחנות הם, העזרה = מחנה שכינה, הר הבית = מחנה לוי, ירושלים = מחנה ישראל). תלמוד לומר או עז במחנה: נאמר "אשר ישחט שור או כשב או עז במחנה" דהיינו אפילו שוחט בתוך המחנה חייב.

~~מנין אף במחנה לוייה ת"ל במחנה~~ **אי "במחנה", יכול השוחט עולה בדרום יהא חייב? אפילו שהוא בתוך העזרה בגלל שהוא שינה מצפון לדרום? תלמוד לומר או אל מחוץ למחנה. מה חוץ למחנה מיוחד שאין ראוי לשחיטת קדשים + לשחיטת כל זבת, יצא דרום שאע"פ שאין ראוי לשחיטת קדשי קדשים ראוי לשחיטת קדשים קלים:** אמנם קודשי קודשים נשחטים רק בצפון, אבל קודשים קלים נשחטים בדרום. ולכן השוחט בעזרה בדרום פטור. ורק השוחט מחוץ לעזרה חייב, כי שם זהו מקום שלא ראוי לשחיטת שום זבח.

*

אמר עולא השוחט על גגו של היכל: השוחט קרבן על גג היכל, חייב על שחיטת חוץ, משום שהמקום הזה לא ראוי לשחיטת שום קרבן אם כן הוא נחשב 'מחוץ למחנה'.

מתקיף לה רבא: אם כן היה מספיק לכתוב רק "במחנה" כדי ללמד שלא צריך לצאת חוץ לשלוש מחנות, ו"מחוץ למחנה" כדי ללמד שהשוחט עולה בדרום פטור. ואז היינו יודעים שהשוחט על הגג חייב. ומדוע צריך לכתוב גם "ואל פתח אהל מועד לא הביאו"? אלא בהכרח למעט את השוחט על גג היכל שפטור כי הוא כן הביאו לעזרה שהיא 'פתח אוהל מועד'.

קושיא: ולרבא: לשיטת רבא שהשוחט על הגג פטור, אם כן היה מספיק לכתוב רק "ואל פתח אהל מועד לא הביאו" והיינו יודעים שבתוך העזרה שהיא פתח אוהל מועד פטור אפילו על הגג, ומדוע צריך לכתוב גם "במחנה" ו"מחוץ למחנה"? אלא בהכרח לרבות גם את השוחט על הגג שחייב!

תירוץ: אמר רב מרי: באמת השוחט על הגג פטור. והצורך בפסוקים הנ"ל, ללמד על השוחט בהמה שכולה עומדת בעזרה ורק ראשה וצוארה מחוץ לעזרה, והוא שוחט אותה מחוץ לעזרה שהוא חייב. על כך מלמד "במחנה" שחייב למרות שהיא עומדת בתוך העזרה. אמנם השוחט עולה בדרום פטור, כפי שמלמד "מחוץ למחנה".

קושיא: צוארה בחוץ? פשיטא! וכו': הרי על מה הקפידה התורה? על השחיטה! ומכיון שהשחיטה נעשית בחוץ פשיטא שחייב. **תירוץ: אלא לאיתווי כולה בחוץ וצוארה בפנים:** אלא הלימוד הוא על מקרה הפוך. הבהמה עומדת בחוץ ורק הצוארה שלה בפנים. למרות שהוא שוחט בפנים חייב, כי הבהמה עומדת בחוץ.

*

איתמר המעלה בזמן הזה: המעלה קרבן בחוץ, בזמננו לאחר חורבן בית המקדש, נחלקו הדעות האם חייב או פטור. והמחלוקת תלויה בשאלה האם קדושת מקום המקדש נשאת בחורבנו או לא.

קדושה ראשונה: האם 'קדושה ראשונה' של בית המקדש נתקדשה לשעתה וגם נתקדשה לעתיד לבא, או לא. דהיינו האם הקדושה שקידשו את בית שני כשבנו אותו נשארת גם בחורבן הבית, או לא.

נימא דבפלוגתא דר"א ור' יהושע קמיפלגי: לכאורה הם נחלקו במחלוקת התנאים דלהלן.

דתנן א"ר אליעזר כשהיו בונים בהיכל וכו': כשעלו מהגלות בימי כורש התחילו להקריב קרבנות במזבח שהיה בעזרה למרות שעדיין לא הסתיים בניין בית המקדש השני (הבניין הסתיים רק לאחר 22 שנה בזמן דרוש האחרון).

רבי אליעזר שמע מרבתי שבימי כורש בנו קלעים (= יריעות) במקום חומות ההיכל, וקלעים במקום חומת העזרה, כדי שיוכלו להקריב במזבח ש'בעזרה'. לפי שעל המזבח להיות בפתח אהל מועד, ואם לא היו בונים קלעים לא היו יכולים להקריב קרבנות. אלא שאת קלעי ההיכל בנו בצורה כזו שהבונים עומדים מחוץ למקום ההיכל, ואילו את קלעי העזרה בנו בצורה כזו שהבונים עומדים בתוך מקום העזרה.

אמר רבי יהושע: שמעתי מרבתי שמקריבים קרבנות במקום המקדש אפילו שאין שם בית מקדש, ואוכלים קדשי קדשים במקום העזרה **אפילו שאין קלעים לעזרה**, ואוכלים קדשים קלים ומעשר שני בירושלים אפילו שאין לה חומה, לפי שקדושת המקדש בירושלים לא בטלה לעולם.

משמע שרבי אליעזר חולק על רבי יהושע וסובר שקדושת המקדש כן בטלה לאחר החורבן, ולכן עשו קלעים במקום הכתלים, שע"י כך קידשו את המקום כדי שיוכלו להקריב שם קרבנות אף קודם שסיימו את בנייתו. אבל רבי יהושע סובר שהקדושה לא בטלה, ולכן לא היו צריכים לבנות קלעים ולחזור ולקדש את המקום, שהרי הקדושה נשארת שם לעולם אף ללא בניין או קלעים.

אמר ליה רבינא לרב אשי: אולי הם לא נחלקו בכך כלל, וכל אחד אמר את מה שמע מרבו. והטעם שצריך לפי רבי אליעזר לעשות קלעים, הוא רק משום צניעות, ולא בשביל להחיל קדושה.